

w wydzieloną dymowo klatkę schodową, w ciągu zaledwie 5–7 minut całkowicie zadymia dwie ostatnie kondygnacje ograniczając na nich widoczność poniżej 30 cm. Przebywanie w atmosferze tego dymu bez odpowiednich środków ochrony dróg oddechowych z reguły już po 1–2 minutach powoduje utratę przytomności, a po 3–4 dalszych – śmierć.

• **Kto może zarządzić ewakuację ludzi z obiektu?**

Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej ewakuację ludzi i mienia może zarządzić kierujący działaniem ratowniczym strażak Państwowej Straży Pożarnej (lub inna osoba upoważniona do kierowania takimi działaniami). Praktyka pokazuje jednak, że w przypadku zagrożenia, którego objawy są bezpośrednio widoczne lub w jakikolwiek inny sposób odczuwalne, ewakuacja rozpoczyna się w sposób całkowicie spontaniczny, nierzadko wręcz chaotyczny. Dlatego najważniejsze jest, aby jak najszybciej przybrała ona zorganizowaną formę i była kierowana przez ludzi obdarzonych silnymi cechami osobowości, nie ulegających emocjom i cieszących się powszechnym autorytetem.

• **Kiedy zarządzamy ewakuację obiektu i w jaki sposób powinna ona przebiegać?**

Ewakuację zarządzamy zawsze, gdy istnieje choćby najmniejsze ryzyko zagrożenia życia lub zdrowia przebywających w obiekcie osób. Ewakuacja powinna przebiegać w sposób sprawny, z zachowaniem całkowitej ciszy i powagi. W sytuacji zagrożenia ogniem, dymem, substancją toksyczną, możliwością zawalenia budynku lub wybuchu gazu z rozszczelnionej instalacji gazowej oraz prawdopodobieństwem działań terrorystycznych, nie należy tracić czasu na wyłączanie komputerów, zamykanie okien, pakowanie akt i tym podobne czynności. Wychodząc z pomieszczenia należy pamiętać o dokładnym zamknięciu drzwi. Pozwoli to na uniknięcie przeciągów mogących spowodować szybsze zadymienie lub wypełnienie niebezpiecznymi substancjami przebiegających wewnątrz budynku dróg ewakuacyjnych.

• **Jakimi sposobami najlepiej jest ogłaszać ewakuację?**

Ewakuację należy ogłaszać wszystkimi dostępnymi w danym obiekcie środkami technicznymi. Osoby najbliższe należy alarmować głosem, pamiętając, aby czynić to spokojnie i w niewywołujący paniki sposób. W obiektach niewyposażonych w instalację sygnalizacyjną, nagłaśniającą lub urządzenia do automatycznego nadawania komunikatów głosowych dobrze jest korzystać z przenośnych urządzeń rozgłoszeniowych tzw. tub. Skuteczną formą jest też rozesłanie na teren obiektu gońców. W tym przypadku należy pamiętać, aby były to osoby ogólnie znane, które nie będą musiały tracić czasu na udowadnianie prawdziwości przekazywanych przez siebie poleceń. W budynkach szkolnych ewakuację można ogłaszać odpowiednim, wcześniej ustalonym sygnałem

dzwonków. Szczególną uwagę zwraca ciąg krótkich, powtarzających się cyklicznie dźwięków dzwonka, nadawanych przez cały czas trwania ewakuacji.

• **W jaki sposób i którędy należy opuszczać zagrożony budynek?**
Zagrożony budynek lub jego strefę pożarową należy opuszczać korzystając z wcześniej ustalonych, wytyczonych i odpowiednio oznakowanych dróg ewakuacyjnych. Drogami tymi są na ogół korytarze i klatki schodowe służące na co dzień do normalnej komunikacji pieszej. Do celów ewakuacji nie wolno stosować dźwigów, wind, osobowych i towarowych (z wyjątkiem specjalnych dźwigów pożarowych), przejść technologicznych, kanałów i pomostów instalacyjnych oraz innych podobnych urządzeń. Jeżeli drogi ewakuacyjne przedzielone są automatycznie zamykającymi się drzwiami pożarowymi lub oddzieleniami przeciwdymowymi, należy zwracać uwagę, aby nie zostały one w trwały sposób zablokowane, na przykład porzuconymi przedmiotami lub ruchomymi elementami wyposażenia obiektu.

• **Co robić w przypadku, kiedy na skutek odcięcia dróg ewakuacyjnych przez silny, gęsty dym nie możemy wydostać się z budynku, w którym wybuchł pożar?**

Jeżeli z uzasadnionych przyczyn nie jest możliwe opuszczenie budynku, np. na skutek silnego zadymienia korytarza lub klatki schodowej, należy schronić się w najbliższym wyposażonym w okno pomieszczeniu (pamiętając, aby odruchowo nie zamknąć się od środka na klucz!), w razie potrzeby uszczelniając szpary w drzwiach zwilżonymi wodą szmatami, zerwanymi z okien zasłonami lub fragmentami odzieży. Jeżeli możliwe jest otwarcie okna, zawsze trzeba skorzystać z tej okazji, aby nie ulec zatruciu toksycznymi i często bezwonnyymi gazami pożarowymi mogącymi dostać się do pomieszczenia. Otwarte okno należy też wykorzystać do zasygnalizowania swojej obecności w budynku osobom znajdującym się na zewnątrz. Jeśli natomiast otwarcie lub wybicie okna z różnych względów nie jest możliwe, należy jak najszybciej o swojej sytuacji postarać się poinformować (np. telefonicznie) straż pożarną. Należy też wiedzieć, że w przypadku niepalnej konstrukcji budynku oraz przewidywanej w warunkach aglomeracji miejskiej szybkiej interwencji straży pożarnej wyposażonej w profesjonalny sprzęt i agregaty oddymiające w wielu przypadkach, pozostanie w zamkniętym i wentylowanym lub wyposażonym w okna pomieszczeniu jest znacznie mniej ryzykowne niż próba pokonania kilkunastu metrów silnie zadymionego korytarza lub inne, nierzadko skrajnie desperackie metody ewakuacji. Jeżeli jednak przybyli na miejsce pożaru strażacy nakażą całkowitą ewakuację obiektu, należy się tej decyzji bezwarunkowo podporządkować.

INSTRUKCJA ZABEZPIECZENIA PRAC NIEBEZPIECZNYCH POD WZGLĘDEM POŻAROWYM

1. Zabezpieczenie prac

Przed przystąpieniem jakichkolwiek prac niebezpiecznych pożarowo bezwzględnie należy uzyskać pisemną zgodę kierownika jednostki organizacyjnej na terenie, której będą wykonywane ww. prace.

1.1. Przygotowanie budynku, pomieszczeń i rejonu do prowadzenia prac niebezpiecznych pod względem pożarowym polega na:

- 1) oczyszczeniu pomieszczeń lub miejsc, gdzie będą wykonywane prace, z wszelkich palnych materiałów lub zanieczyszczeń,
- 2) odsunięciu na bezpieczną odległość od miejsca prowadzenia prac wszelkich przedmiotów palnych lub niepalnych w opakowaniach palnych,
- 3) zabezpieczeniu przed działaniem rozprysków spawalniczych wszelkich palnych materiałów i urządzeń, których usunięcie na bezpieczną odległość nie jest możliwe, przez osłonięcie ich arkuszami blachy, płytami gipsowymi, itp.
- 4) sprawdzeniu, czy znajdujące się w sąsiednich pomieszczeniach materiały lub przedmioty podatne na zapalenie na skutek przewodnictwa ciepłego bądź rozprysków spawalniczych nie wymagają zastosowania lokalnych zabezpieczeń,

5) uszczelnieniu materiałami niepalnymi wszelkich przelotowych otworów instalacyjnych, kablowych, wentylacyjnych itp. znajdujących się w pobliżu miejsca prowadzenia prac,

6) zabezpieczeniu przed rozpryskami spawalniczymi lub uszkodzeniami mechanicznymi kabli, przewodów elektrycznych, gazowych oraz instalacyjnych z palną izolacją, o ile znajdują się w zasięgu zagrożenia spowodowanego pracami niebezpiecznymi pod względem pożarowym,

7) sprawdzeniu czy w miejscu planowanych prac nie prowadzono tego dnia prac malarskich lub innych przy użyciu substancji łatwo zapalnych,

8) przygotowaniu w miejscu dokonywania prac m.in.:

- napełnionych wodą metalowych pojemników na rozgrzane odpadki drutu spawalniczego, elektrod itp.,

- materiałów osłonowych izolacyjnych niezbędnych do zabezpieczenia toku prac,

- niezbędnego sprzętu pomiarowego np. do pomiaru stężeń par i gazów palnych w rejonie prowadzenia prac,

- podręcznego sprzętu gaśniczego,

9) zapewnieniu stałej drożności przejść i wyjść ewakuacyjnych z miejsca prowadzenia prac niebezpiecznych pod względem pożarowym.

1.2. Przy wykonywaniu prac niebezpiecznych pod względem pożarowym przy użyciu cieczy, gazów i pyłów mogących tworzyć z powietrzem mieszaniny wybuchowe należy przestrzegać następujących zasad :

1) na stanowiskach pracy mogą znajdować się stosowane tam ciecze, gazy i pyły palne w ilości niezbędnej do prowadzenia prac z zapasem umożliwiającym utrzymanie ciągłości pracy danej zmiany,

2) zapas substancji znajdującej się na stanowisku pracy powinien być przechowywany w niepalnych (lub innych dopuszczalnych), nietłukących się i szczelnych opakowaniach, ustawianych w odległości co najmniej 1 m od źródeł wydzielania ciepła,

3) zabronione jest pozostawianie i przechowywanie zbędnych materiałów palnych i przedmiotów nie wykorzystywanych do wykonywania prac, opróżnionych opakowań itp.

4) po zakończeniu prac wszystkie naczynia i pojemniki należy szczelnie zamknąć lub zabezpieczyć w inny sposób przed emisją do otoczenia znajdujących się w nich substancji tworzących z powietrzem mieszaniny wybuchowe,

5) należy na bieżąco usuwać w miarę gromadzenia się wszelkiego rodzaju odpady związane z prowadzeniem prac (np. resztki cieczy palnych, zużyte szmaty i czyściwo, wióry; trociny), składować je w przeznaczonych do tego celu pojemnikach i wynosić na zewnątrz obiektu w wyznaczone miejsca,

6) ciecze, gazy i pyły oraz ich pozostałości nie powinny zalegać na urządzeniach, stanowiskach, w przewodach wentylacyjnych, na przewodach instalacji elektrycznych i na podłożu,

7) we wszystkich pomieszczeniach (strefach), w których do prowadzenia prac używane są lub przechowywane ciecze, gazy i pyły mogące tworzyć z powietrzem mieszaniny wybuchowe, zabronione jest stosowanie otwartego ognia, palenie tytoniu oraz używanie narzędzi i innych przedmiotów mogących powodować iskrzenie,

8) zabrania się prowadzenia prac niebezpiecznych pożarowo z użyciem otwartego ognia oraz eksploatacji urządzeń elektrycznych bez stosownych atestów w pomieszczeniach (urządzeniach) zagrożonych wybuchem lub pomieszczeniach, w których wcześniej wykonywano inne prace związane z użyciem łatwopalnych cieczy lub palnych gazów, prace te mogą być prowadzone wyłącznie wtedy, gdy stężenie par cieczy lub gazów w pomieszczeniu nie przekracza 10 % ich dolnej granicy wybuchowości,

9) podgrzewanie substancji niebezpiecznych pożarowo w naczyniach i urządzeniach do tego celu nie przeznaczonych jest zabronione.

1.3. Miejsca wykonywania prac niebezpiecznych pożarowo należy wyposażyć w sprzęt gaśniczy w ilości i rodzaju umożliwiającym likwidację źródeł pożaru. Po zakończeniu prac niebezpiecznych pod względem pożarowym w pomieszczeniu i pomieszczeniach sąsiednich należy przeprowadzić dokładną kontrolę, mającą na celu stwierdzenie, czy nie pozostawiono tłących się lub żarzących cząstek w rejonie prowadzenia prac, i czy nie występują jakiegokolwiek objawy pożaru oraz czy sprzęt (np. spawalniczy) został zdemontowany, odłączony od źródeł zasilania i należyście zabezpieczony przed dostępem osób postronnych. Kontrolę taką należy ponowić po upływie 4 godzin, a następnie 8 godzin, licząc od czasu zakończenia prac (czasokres i ilość kontroli należy ustalić, w zależności od stopnia zagrożenia).

1.4. Prace niebezpieczne pod względem pożarowym powinny być wykonywane wyłącznie przez osoby do tego upoważnione, posiadające odpowiednie kwalifikacje, zaś sprzęt używany do wykonywania prac powinien być sprawny technicznie i zabezpieczony przed możliwością wywołania pożaru.

1.5. Butle ze sprężonymi gazami mogą znajdować się na terenie obiektu wyłącznie w okresie prac i pod stałym nadzorem. W przypadku prowadzenia prac spawalniczych na wysokości, butli z gazem palnym nie należy ustawiać w rejonie bezpośredniego oddziaływania spadających rozprysków spawalniczych.

1.6. Wszelkie prace niebezpieczne pod względem pożarowym powinny odbywać się pod nadzorem osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje (inspektora lub specjalisty ds. ochrony przeciwpożarowej) zgodnie z art. 4 Ustawy o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 roku.

2. Obowiązki związane z nadzorem nad prowadzeniem prac niebezpiecznych pod względem pożarowym

Osoba, która sprawuje nadzór nad przebiegiem prac powinna w szczególności:

- 1) znać obowiązujące przepisy przeciwpożarowe oraz nadzorować przestrzeganie tych przepisów przez podległych pracowników,
- 2) dopilnować, aby przed przystąpieniem do pracy wykonane zostały wszystkie zalecenia w zakresie zabezpieczenia obiektu przed możliwością powstania pożaru,
- 3) sprawdzić zabezpieczenie przeciwpożarowe stanowisk pracy oraz wydać polecenia gwarantujące natychmiastowe usunięcie stwierdzonych niedociągnięć,
- 4) wstrzymywać prace z chwilą stwierdzenia sytuacji stwarzających niebezpieczeństwo powstania pożaru, do czasu usunięcia występujących nieprawidłowości,
- 5) brać udział w kontroli stanowisk, pomieszczeń lub terenu po zakończeniu prac.

3. Obowiązki wykonawcy prac

Do obowiązków wykonawcy prac niebezpiecznych pod względem pożarowym należy w szczególności :

- 1) sprawdzenie, czy sprzęt i narzędzia są technicznie sprawne i należyście zabezpieczone przed możliwością zainicjowania oraz rozprzestrzenienia pożaru,
- 2) znajomość przepisów przeciwpożarowych, obsługi sprzętu przeciwpożarowego oraz zasad postępowania w przypadku powstania pożaru,
- 3) sprawdzenie przed przystąpieniem do pracy, czy zostały wykonane wszystkie zabezpieczenia, przewidziane dla danego rodzaju prac,
- 4) sprawdzenie przed przystąpieniem do pracy, czy stanowisko zostało wyposażone w odpowiednią ilość i rodzaj sprzętu gaśniczego,
- 5) poinstruowanie pracowników o wymaganiach przeciwpożarowych obowiązujących dla wykonywanego rodzaju prac,
- 6) przerwanie pracy w przypadku stwierdzenia sytuacji lub warunków umożliwiających powstanie i rozprzestrzenianie się pożaru,
- 7) informowanie o zakończeniu prac niebezpiecznych pożarowo oraz o ewentualnych faktach zainicjowania ognia ugaszonego w czasie wykonywania prac,
- 8) dokładne sprawdzenie po zakończeniu pracy stanowiska i jego otoczenia w celu stwierdzenia, czy podczas wykonywania prac nie zainicjowano pożaru,
- 9) wykonywanie wszelkich poleceń przełożonych i organów kontrolnych w sprawach związanych z zabezpieczeniem przeciwpożarowym prac.

4. Ustalenia dodatkowe

4.1. W obiektach wyposażonych w systemy samoczynnej sygnalizacji pożaru i/lub stałe urządzenia gaśnicze celem wyeliminowania możliwości wywołania „alarmów fałszywych”, powstania dodatkowego zagrożenia spowodowanego działaniem elementów systemu sygnalizacji pożaru, niezamierzonego uruchomienia stałych urządzeń gaśniczych.

4.2. W przypadku prowadzenia prac niebezpiecznych pod względem pożarowym w pomieszczeniach i strefach, w których występują elementy systemu samoczynnej sygnalizacji pożaru (czujki pożarowe, ręczne ostrzegacze pożarowe, inne elementy systemu) lub stałe urządzenia gaśnicze, niezależnie od ww. ustaleń należy dodatkowo przestrzegać następujących zasad :

1) przed przystąpieniem do wykonywania prac należy :

- odłączyć elementy systemu sygnalizacji pożaru znajdujące się w pomieszczeniach, w których prowadzone są prace oraz w bezpośrednim sąsiedztwie tych pomieszczeń, a elementy narażone na uszkodzenia lub zanieczyszczenie należy osłonić szczelnymi osłonami. Odłączenia należy dokonać z poziomu panelu sterowania centralki sygnalizacji pożaru w sposób określony w instrukcji obsługi centralki,

- unieruchomić (wyłączyć) stałe urządzenia gaśnicze znajdujące się w pomieszczeniach, w których prowadzone są prace oraz w bezpośrednim sąsiedztwie tych pomieszczeń, a elementy urządzeń narażone na uszkodzenia lub zanieczyszczenie należy osłonić szczelnymi osłonami. Sposób postępowania określa instrukcja obsługi urządzeń,

2) w przypadku wykonywania prac związanych z emisją gazów, par i pyłów wybuchowych należy dodatkowo upewnić się, czy elementy systemu sygnalizacji pożaru i stałych urządzeń gaśniczych, które mogą znaleźć się w strefie zagrożenia wybuchem zostały całkowicie odłączone od zasilania (urządzenia w wykonaniu zwykłym nie mogą pracować w strefach zagrożonych wybuchem). Sposób postępowania określają instrukcje obsługi.

3) po zakończeniu prac, przewietrzeniu pomieszczeń i upewnieniu się, że nie ma możliwości wystąpienia zagrożenia wybuchem należy usunąć osłony zabezpieczające elementy systemu sygnalizacji pożaru i stałe urządzenia gaśnicze a następnie dokonać pełnego włączenia urządzeń. Sposób postępowania określają instrukcje obsługi.

4) o czynności rozpoczęcia i zakończenia wykonywania prac należy powiadomić jednostkę monitorującą i jednostkę Państwowej Straży Pożarnej do której transmitowane są sygnały alarmowe.

**PROTOKÓŁ ZABEZPIECZENIA PRAC NIEBEZPIECZNYCH
POD WZGLĘDEM POŻAROWYM**

1. Nazwa i określenie pomieszczenia w którym przewiduje się wykonywanie prac

.....
.....

Charakterystyka technologiczna przewidzianych do realizacji prac :

.....
.....

2. Charakterystyka zagrożenia pożarowego, zagrożenia wybuchem oraz właściwości pożarowe materiałów palnych występujących w pomieszczeniu lub rejonie prac :

.....
.....
.....

3. Rodzaje elementów budowlanych (zapalność) występujących w pomieszczeniu lub rejonie prac :

.....
.....

4. Sposób zabezpieczenia przeciwpożarowego pomieszczenia, stanowiska, urządzenia na okres wykonywania prac :

.....
.....

5. Ilość i rodzaje podręcznego sprzętu gaśniczego do zabezpieczenia toku prac :

.....
.....

6. Środki i sposób alarmowania straży pożarnej w razie zaistnienia pożaru :

.....

7. Osoba (y) odpowiedzialna (e) za nadzór nad stanem bezpieczeństwa pożarowego w toku wykonywanych prac :

.....

8. Osoba zobowiązana do przeprowadzenia kontroli rejonu prac po ich zakończeniu (określenie ilości i częstotliwości kontroli) :

.....

(imię i nazwisko, zajmowane stanowisko)

.....
.....
.....

ZEZWOLENIE nr ....
NA PROWADZENIE PRAC NIEBEZPIECZNYCH
POD WZGLĘDEM POŻAROWYM

1. Miejsce pracy.....
.....
(pomieszczenie, stanowisko, instalacja)

2. Rodzaj pracy
.....
.....

3. Czas pracy : dnia ..... w godzinach.....

4. Zagrożenie pożarowe - wybuchowe w miejscu pracy :
.....
.....
.....

5. Sposób zabezpieczenia przed możliwością zainicjowania pożaru lub wybuchu:
.....
.....
.....

6. Środki zabezpieczenia.

a) przeciwpożarowe :
.....

b) BHP :
.....

c) inne :
.....

7. Sposób wykonania pracy:
.....
.....
.....

8.Odpowiedzialni za :

a) przygotowanie miejsca pracy, środków zabezpieczających i zabezpieczenie toku prac

Nazwisko ..... Wykonano ..... Podpis .....

b) wyłączenie spod napięcia, odcięcie dopływu gazu, itp.:

Nazwisko ..... Wykonano ..... Podpis .....

c) dokonanie analizy stężenia par cieczy, gazów pyłów:

Nazwisko ..... Wykonano ..... Podpis .....

d) stosowanie środków zabezpieczających organizację pracy i instruktaż:

Nazwisko ..... Podpis .....

9. Zezwalam na rozpoczęcie prac (zezwolenie może nastąpić po złożeniu podpisów przez osoby wymienione w pkt. 8) :

.....
(podpis wypisującego)

.....
(podpis Przewodniczącego Komisji)

10. Pracę zakończono dnia .....o godz. ....

Wykonał .....

11. Stanowisko pracy i jego otoczenie sprawdzono i nie stwierdzono zaniedbań i okoliczności mogących zainicjować pożar.

Stwierdzam odebranie robót :

.....
(podpis)

Skontrolował :

.....
(podpis)

UWAGA : odbierający przekazuje zezwolenie Przewodniczącemu Komisji celem włączenia do akt.

(WZÓR nr 3)

.....
/ pieczęć zakładu pracy /

dnia.....

.....,
/ miejscowość /

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że zobowiązuję się do przestrzegania obowiązujących przepisów przeciwpożarowych w zakresie prowadzenia prac niebezpiecznych pod względem pożarowym oraz do usuwania stwierdzonych zagrożeń pożarowych.

/ podpis pracownika
(spawacza) /

O Ś W I A D C Z E N I E

Nazwisko i imię .....

Stanowisko /pełniona funkcja/.....

Niniejszym oświadczam, że zostałam (-em) przeszkolony w zakresie przepisów i wymogów ochrony przeciwpożarowej obowiązujących w obiekcie, które zobowiązuję się przestrzegać. Poinformowano mnie również o rodzajach podręcznego sprzętu gaśniczego i sposobach jego uruchamiania oraz o zasadach postępowania na wypadek pożaru, w tym również dotyczących ewakuacji ludzi i mienia.

.....
(podpis wykładowcy)

.....
(podpis szkolonego)

....., dnia.....

.....
pieczętka zakładu

.....
imię i nazwisko pracownika

.....
stanowisko

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że zapoznałem się z treścią niniejszej instrukcji bezpieczeństwa
pożarowego i zobowiązuję się do przestrzegania postanowień i obowiązków w niej
zawartych.

.....
podpis pracownika

KSIĄŻKA KONTROLI PRAC NIEBEZPIECZNYCH POŻAROWO

[illegible]